

8. SINIF DİL BİLGİSİ ÖZET TABLOSU

FİİLİMSİLER

İsim Fiiller

-iş, me, mek

Yazmak iyidir. Gelişme var mı? Çalışmak gerek.

Sıfat Fiil

-an, -ası, -mez, -ar, -dik, -ecek, -miş

Akan kan, öpülesi el, ölmez kedi, bakar kör, bilindik iş, gelecek zaman, ölmüş at.

Zarf Fiiller

-ip, -ince, -eli, -kan, -madan, -arak, -dıkça, -diğinda, e.e

Konusup durma! Gelince gireriz. Geleli konuşuyor. Bakarken düştü. Sevmeden evlendi.

CÜMLENİN ÖGELERİ

Yüklem

- Yüklem cümlede bir iş, oluş, hareket vs. bildiren; cümleyi yargıya bağlayan ögedir. İsim ya da fiil olabilir.
- O, iyi bir doktordu. | Yarın bize gel.

Özne

- Yüklemden sonra bulunur. "Ne" ve "kim" sorularına cevap verir.
- Ali çalışandır. (Gerçek Özne) | Çöpler toplandı. (Sözde özne)

Nesne

- Yüklemle belirtili nesne "kimi, neyi" sorulan sorulurken belirtisiz nesne "kim, ne" sorulan sorulur.
- Kitap okurum. (belirtisiz nesne) | Hikayeyi babam anlattı. (belirtili nesne)

Dolaylı Tümlük

- Genellikle -e, -de ve -den eklerinden birini alır ve yüklemle sorulan "nerede, nereden, kime, kimde, kimden, neye, nede ve neden" sorularının yanıtlarındır.
- Yarın Ankara'ya gideceğiz. | Banu cebine kalemelerini koydu.

Zarf Tümlüğü

- Zarf tümlüğü, yüklemde belirtilen iş ve oluşun ne zaman, neden, nasıl, ne kadar ve ne vasıtasıyla gerçekleştiğini belirtir.
- Ablamlar haftaya yola çıkacaklarmış. | Çocuk korkudan titriyordu.

FİİLDE ÇATI

Öznesine Göre

Etken

Edilgen

İşteş

Dönüşlü

Nesnesine Göre

Geçişli

Geçişsiz

Oldurgen

Ettirgen

Ben bu kitabı geçen yaz okumuştum. (Geçişli-Etken)
Onun anlattığı fıkra hepimiz güldük. (Geçişsiz-Etken)
Arkadaşım az önce buradan geçti. (Geçişsiz-Etken)
Komik hareketleriyle bizi güldürdü. (Oldurgen-Etken)
Kadın oğluna mektup yazdırdı. (Ettirgen-Etken)
Çocuk, küçük kardeşini dövdü. (Geçişli-Etken)
Sınıfımıza yeni bir başkan seçildi. (Geçişsiz-Edilgen)
Çocuk, yaptığı hata için dövdü. (Geçişsiz-Dönüşlü)
Sınavı çok sevdim. (Geçişsiz-Dönüşlü)
Prova saati için elbiselerini giyindi. (Geçişsiz-Dönüşlü)
Çocuk, arkadaşıyla dövüştü. (Geçişsiz-İşteş)
Ali sokak kapısını açtı (Geçişli -Etken).
Çiçekler rüzgâr yüzünden kıldı (Geçişsiz-Edilgen).
Çocuk çantasını açıyor (Geçişli-Etken).
Babam çarşıdan geldi (Geçişsiz-Etken).
Soruyu ablasına çözdürdü. (Ettirgen-Etken).
Sevim sabahleyin yıkandı (Geçişsiz-Dönüşlü).
Annem ile teyzem görüştüler (Geçişsiz-İşteş).
Masayı bir güzel temizletti. (Ettirgen- Etken).
Arabayı durdurdu. (Oldurgen-Etken)

CÜMLEDE VURGU

Fiil cümlelerinde vurgu yüklemden bir önceki ögededir. İsim cümlelerinde ise yüklemde dir.

Soru cümlelerinde vurgu, cümlede soru anlamını sağlayan sözcüklerdir.

Koşul cümlelerinde vurgu, koşul kipindedir.

Bu şirin sahil kasabası, güzelliğini hâlâ koruyor. (Zarf Tümlüğü)
Dün Burcu **sizi mi** buraya çağırdı? (Nesne)
Konuyu dikkatlice **dinlersen** başarılı olursun. (Zarf Tümlüğü)

CÜMLE ÇEŞİTLERİ

Yüklemine Göre

İsim

Fiil

Öge Dizilişine Göre

Kurallı

Devrik

Eksiltili

Basit

Sıralı

Bağlı

Bileşik

Anlamına Göre

Olumlu

Olumsuz

Soru

Ünlem

Gerekliklik

Emir

İstek

Dilek

Şart

Girişik

İç İçe

ki'li

Şartlı

Cümleler	Yüklemine	Öge Dizilişine	Yapısına	Anlamına
Onlar geldiler, kapıda durdular.	Fiil	Kurallı	Sıralı	Olumlu
Siz oturun ama ben gideceğim.	Fiil	Kurallı	Bağlı	Olumlu
Kardeşin kaçınıcı sınıfta okuyor?	Fiil	Kurallı	Girişik Bileşik	Soru
Yarın seni arayamayacağımı söylemişim.	Fiil	Kurallı	Girişik Bileşik	Anlamca Olumsuz
Ne okula uğramış, ne de parka gitmiş.	Fiil	Kurallı	Sıralı	Anlamca Olumsuz
Geçtiğimiz koprünün resmini çekti.	Fiil	Kurallı	Girişik Bileşik	Olumlu
Derdini anlat ki çare bulalım ona.	Fiil	Devrik	ki'li Bileşik	İstek
Çok çalışırsa kazanır.	Fiil	Kurallı	Şartlı Bileşik	Şart
Dün akşam seni andık yine arkadaşlarla.	Fiil	Devrik	Girişik Bileşik	Olumlu
Sevgisiz toplum olmaz, derdi.	Fiil	Kurallı	İç İçe Bileşik	Olumlu
Çabuk buraya gelin!	Fiil	Kurallı	Basit	Emir
O iyi bir adamdır.	İsim	Kurallı	Basit	Olumlu
Sen ne biçim insansın!	İsim	Kurallı	Basit	Ünlem

ANLATIM BOZUKLUKLARI

Anlama Dayalı Bozukluklar

Gereksiz Sözcük Kullanılması

Satıcı burnu havada, kendini beğenmiş biri.

Anlamca Çelişen Sözcüklerin Kullanılması

Şüphesiz Türkiye geleceğin süper bir ülkesi olabilir.

Sözcüğün Yanlış Anlamda Kullanılması

Futbolcu, attığı golle takımının galip gelmesine neden oldu.

Sözcüğün Yanlış Yerde Kullanılması

Yeni durağa varmışım ki otobüs geldi.

Deyim Yanlış Anlamda Kullanılması

Başarıyla kısa sürede yöneticilerinin gözüne batmayı bilmişti.

Anlam Belirsizliği

Borçlarını bir an önce öde.

Mantık ve Sıralama Yanlışlığı

Bırak oyun isteği yollamayı mesaj bile atmıyordu.

O ve ben türkü dinlemeyi çok severim.

Özne-Yüklem Uyumsuzluğu

Bir ay içinde araba sürmesini öğrendi.

Eklele İlgili Yanlışlar

Bugün ben yemek, o ise temizlik yaptı.

Öge Eksikliği

Bugün ben yemek, o ise temizlik yaptı.

Yüklem Eksikliği

Toplumsal ve kültür sorunları yaşayan bir ülkenin evlatlarıyız.

Tamlama Yanlışları

Buradaki her işi o yapıyor, ne yazık ki çok yoruluyor.

Bağlaç Yanlışları

Yapıya Dayalı Bozukluklar